

UDK: 634.8.07

*Vesna Maraš[†]***KOEFICIJENT RODNOSTI OKCA U VARIJETETIMA
SORTE KRATOŠIJA*****BUD FERTILITY COEFFICIENT IN THE VARIETIES
OF KRATOŠIJA*****Izvod**

U radu su prikazani rezultati proučavanja koeficijenta rodnosti okaca u 17 varijeteta sorte vinove loze kratošija. Na osnovu ispitivanja u trogodišnjem periodu utvrđen je i koeficijent rodnosti okca u zavisnosti od njegovog položaja na kondiru i luku.

Najveći broj cvasti po okcu konstatovan je u rehljače, srednjeg vranca i veljeg vranca a najmanji u vrančine, crnog krstača i vranca. Ispoljene razlike u koeficijentu rodnosti okca između ispitivanih varijeteta su bile značajne i vrlo značajne.

U svih varijeteta koeficijent rodnosti je manji u nižim okcima nego u okcima udaljenijim od osnove lastara.

Ključne riječi: vinova loza, sorta kratošija, varijetet, koeficijent rodnosti, okce, cvast

Abstract

In this paper the results of bud coefficient fertility in the 17 varieties of grapevine cultivar kratošija are presented. On the basis of three years investigation, bud fertility coefficient is defined in relation with its position on the spur and cane.

The biggest number of inflorescences per bud was present on rehljača, while the smaller one on the vrančina. These differences were high and very high significance.

[†] Dr Vesna Maraš, naučni saradnik, AD Plantaže Podgorica

In all studied varieties, the fertility coefficient is smaller in lower buds than in the buds which are farther from the basis of cane.

Key words: grapevine, c.v. kratošija, variety, fertility coefficient, bud, inflorescences

UVOD

Kratošija je stara, crnogorska autohtona sorta vinove loze. Prema literaturnim podacima uvedena je u kulturu gajenja znatno prije vranca (Uličević 1966, Pejović Lj 1988, 1991). Po obilježju i osobinama ona pripada crnomorskoj ekološko-geografskoj grupi sorti – podgrupa balcanica. Nekada privredno značajna crnogorska sorta, kratošija je danas u vinogradima Crne Gore vrlo malo zastupljena zbog svoje heterogene populacije. Ta osobina populacije je postepeno dovela do njene degradacije, tako da se ona danas uglavnom gaji samo u kombinaciji sa sortom vranac.

U okviru trogodišnjih istraživanja (1996/1998) radi potpunijeg upoznavanja ukupne varijabilnosti kratošije i njenih varijeteta, a u okviru agrobioloških karakteristika analiziran je i koeficijent rodnosti okca, odnosno prosječan broj cvasti po okcu kao i njihova rodnost u zavisnosti od položaja na rodnim elementima – kondiru i luku.

MATERIJAL I METODE

Iz svih vinogradarskih područja Crne Gore od različitih vlasnika, pod raznim imenima u zavisnosti iz kog područja potiču, sakupljeni su varijeteti kratošije (kratošija velja, kratošija mala, kratošija, kratošija srednja, crni krstač, ljutica, vrančina, vran, vranac, vrančić, kratošija sa dubokim urezom, velji vranac, srednji vranac, kratošija ili vran, bikača, čestozglavica, rehuljača) i posađeni na Oglednom imanju Biotehničkog instituta u Podgorici.

Ogledni vinograd podignut je 1987. godine. Rastojanje sadnje u vinogradu je 2,5x1m. Čokoti su formirani u obliku dvokrake horizontalne kordunice visine 70 cm od zemlje. Naslon je špalirski, konstruisan kombinacijom betonskih stubova i žica. Nastojalo se da čokoti ispitivanih varijeteta kratošije podjednako se opterećete sa rodnim okcima u godinama istraživanja. Primjenjivana je mješovita rezidba sa opterećenjem od 24 okca po čokotu (4 kondira i 2 luka), odnosno 9.6 okaca po m² površine.

Podaci su registrovani primjenom standardnih metoda. Obrada podataka izvršena je analizom varijanse za dvofaktorijski ogled (17x3). Od svakog varijeteta kratošije praćeno je 10 čokota, a svaki čokot je predstavljao jedno ponavljanje. Značajnost razlika utvrđena je pomoću LSD - testa.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA SA DISKUSIJOM

I. Koeфицијent rodnosti okca (Prosječan broj cvasti po okcu)

Rodnost okca izražava se preko prosječnog broja cvasti ili grozdova po rezidbom ostavljenom okcu. Značaj ovog pokazatelja je u tome što se na osnovu njega i prosječne mase grozda određuje broj okaca koji treba ostaviti po čokotu, da bi se dobio određeni, željeni prinos grozda. Vrijednost ovog pokazatelja, u zavisnosti od varijeteta i ekoloških uslova u godinama istraživanja, predstavljena je u tabeli 1.

Tab. 1. Koeфицијent rodnosti okca

Table 1. Bud fertility coefficient

Variјetet <i>Variety (A)</i>	Godina / Year (B)			Prosјek Average
	1996	1997	1998	
velja kratošija	0.53	1.25	0.87	0.88
velji vranac	1.03	1.56	1.86	1.48
crni krstač	0.56	0.74	0.81	0.70
vrančina	0.49	0.53	0.78	0.60
bikača	0.67	0.70	0.83	0.73
vran	0.66	0.68	0.84	0.73
srednja kratošija	0.63	1.21	0.85	0.90
kratošija ili vran	0.54	0.77	0.82	0.71
srednji vranac	1.04	1.50	1.45	1.33
vranac	0.70	0.59	0.80	0.70
vrančić	0.57	0.70	0.89	0.72
ljutica	0.68	1.31	0.73	0.91
kratošija	0.62	0.62	1.03	0.76
čestozglavica	0.55	0.91	1.08	0.85
kratošija mala	0.64	0.73	1.04	0.80
kratošija sa dubokim urezima	0.45	1.50	0.85	0.93
rehuljača	1.29	1.44	1.27	1.33
Prosјek / Average	0.69	0.98	0.99	0.89

tretmani (A)** LSD_{0.05 - 0.01} 0.33 0.45

godina (B)** LSD_{0.05 - 0.01} 0.14 0.19

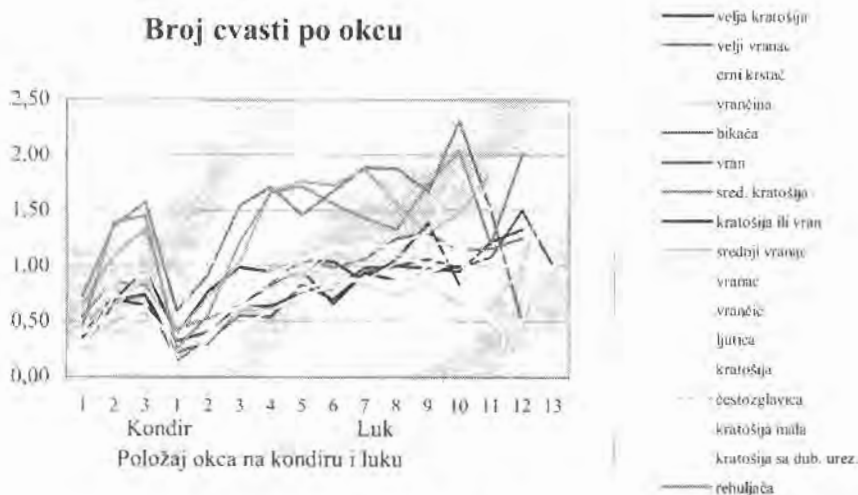
Najveći broj cvasti po okcu je evidentiran u varijeteta rehuljača (1.33), srednji vranac (1.33) i velji vranac (1.48). Ispoljene razlike u koeфицијentu rodnosti okca između ovih i ostalih varijeteta sorte kratošije bile su značajne i vrlo značajne. U kratošije male, čestozglavice, velje kratošije, srednje kratošije, ljutice, i kratošija sa dubokim urezima, broj cvasti po okcu varirao je od 0.80 do 0.93. U preostalim varijeteta (vrančina, crni krstač, vranac, kratošija ili vran,

vrančić, bikača, vran, kratošija) prosječan broj cvasti, odnosno koeficijent rodosti okca, iznosio je od 0.60 do 0.73.

Ekološki uslovi u drugoj i trećoj godini istraživanja (1997. i 1998.) uslovlili su ujednačen broj cvasti po okcu (0.98 i 0.99), pa nijesu uzrokovali statistički značajnu razliku u prosječnom broju cvasti po okcu. Međutim, testiranjem je utvrđeno da je u ovim godinama broj cvasti po okcu bio statistički vrlo značajno ($P < 0.01$) veći nego u prvoj (1996) godini.

2. Prosječan broj cvasti po okcu na rodnim elementima -kondiru i luku

Broj cvasti po okcu na kondiru i luku u ispitivanih varijeteta sorte kratošije predstavljen je u graf.1.

Graf. 1. Prosječan broj cvasti po okcu na kondiru i luku

Na osnovu podataka u grafikonu 1. može se konstatovati da je zahvaljujući povoljnijim vremenskim prilikama (agroekološki uslovi godine) rodost okaca na kondiru i luku u svih ispitivanih varijeteta kratošije bila veća u drugoj odnosno trećoj godini nego u prvoj godini istraživanja. Takođe, može se uočiti da je prosječan broj cvasti po ostavljenom okcu varirao u zavisnosti od položaja okca na lastaru. U svih, varijeteta odnosno njihovih sinonima, on je u nižih, a naročito u prvog okca, znatno manji nego u okaca udaljenijih od osnove lastara. To potvrđuju rezultati Uličevića (1966) i Pejovića (1988) koji ističu da kratošiju treba orezivati duže i ostavljati lukove sa 12 do 14 okaca. Avramov (1991) i Burić (1995) navode da kratošiju treba orezivati mješovito, lukove orezivati na 6-8 okaca, ali dobri prinosi mogu se dobiti i pri rezidbi na duge

kondire. Božinović (1995), međutim, ističe da u uslovima Makedonije sorta kratošija ne daje dobre rezultate pri rezidbi na 3-4 okca, već preporučuje mješovitu rezidbu sa lukovima od 8-10 okaca.

ZAKLJUČAK

U trogodišnjem periodu istraživanja analiziran je prosječan broj cvasti po okcu odnosno koeфицијent rodnosti okca u ispitivanih varijeteta kao i rodnost okaca u zavisnosti od njihovog položaja na rodnim elementima kondiru i luku. Na osnovu istraživanja mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- Rehuljača, srednji vranac i velji vranac su imali značajno i vrlo značajno veći koeфицијent rodnosti okca u odnosu na ostale varijetete.
- U kratošije male, čestozglavice, velje kratošije, srednje kratošije, ljutice i kratošije sa dubokim urezima, broj cvasti po okcu varirao je od 0.80 do 0.93 i u okviru ove grupe razlike u koeфицијentu rodnosti po okcu nijesu značajne.
- Varijeteti sa značajno i vrlo značajno manjim koeфицијentom rodnosti okca su vrančina, crni krstač, vranac, kratošija ili vran, vrančić, bikača, vran i kratošija u koji je prosječan broj cvasti, odnosno koeфицијent rodnosti okca, iznosio od 0.60 do 0.73.
- Ekološki uslovi u drugoj i trećoj godini istraživanja su usloveli da u tim godinama u prosjeku za sve ispitivane varijetete koeфицијent rodnosti bude vrlo značajno veći nego u prvoj godini istraživanja.
- Prosječan broj cvasti po ostavljenom okcu varirao je u zavisnosti od položaja okca na lastaru. U svih varijeteta on je u nižih, a naročito u prvog okca, znatno manji nego u okcima udaljenijim od osnove lastara.
- Na osnovu koeфицијenta rodnosti okca kao značajnog parametra pri projektovanju prinosa grožđa, može se zaključiti da sortu kratošiju odnosno njene varijetete treba orezivati mješovito sa lukovima od 8-14 okaca.

LITERATURA

- Avramov, L. (1991): Vinogradarstvo. Nolit, Beograd,
Božinović, Z. (1996): Ampelografija. Agencija "Akademik" – Skoplje
Burić, D. (1995): Savremeno vinogradarstvo. "Nolit". Beograd
Pejović, Lj. (1988): Ampelografska proučavanja varijeteta kratošije. Jugoslovensko vinogradarstvo i vinarstvo, br.3-4. Beograd.

- Pejović, Lj. (1991): Ampelografska proučavanja kratošije. Projekat Poljoprivrednog instituta, Agrokombinata "13jul" i SIZ-a za naučne djelatnosti. Titograd.
- Ulićević, M.(1966): Prilog proučavanju osobina najvažnijih sorata vinove loze gajenih u SR Crnoj Gori. Arhiv za poljoprivredne nauke, god X, sv.23 1-100.

***BUD FERTILITY COEFFICIENT IN THE VARIETIES OF
KRATOŠIJA GRAPEVINE***

by

Vesna Maraš

AD Plantaže

Summary

In order to examine the total variability of kratošija population from all areas of Montenegro the varieties of kratošija were collected and planted at the experimental field of Biotechnical Institute in Podgorica. Beside the ampelographic description of 17 varieties the agrobiological and economic-technological features have been examined, too during the 1996/1998.

The aim of this work was to estimate the bud fertility coefficient, in its variability. The number of inflorescences per bud is presented relation with position of bud on spur and cane.

The biggest number of inflorescences per bud was on rehljača and lowest was on the vrančina. These differences were high and very high significant.

In all varieties the fertility coefficient is smaller in lower buds than in the buds which are farther from basis of the cane.

On the basis of bud fertility coefficient and its values it can be concluded that the grapevine kratošija e.g., its varieties, should mixed pruning with cane of 8-14 buds.